

tin ei subiecta ex clementorum qualitatibus: si modo vitalis est huiusmodi calor, vita autem eo authore non postulat magis calorem temperato debiliorem, dummodo ille ecelestis sit. Quod si omnis innati calidi substantia ex sanguine, in quo oleosa, crassa, & spirituosa substantia insit, alitur, fuiturque; nonne hoc modo concedimus illam ex hoc inferiore mundo ortam? illud etiam quo pacto dicere potest, calidum innatum esse humidum oleosum, insito spiritu, & calore perfusum, & simul esse naturam? critice haec humor aliquis, & corpus? aut si est, quo modo statui poterit ex omnium philosophorum consenserunt, motus, ortus & omnium rerum, quae in nostro corpore sunt principia? Atque haec quidem obiter sint dicta, ad ea, quae Fernelius de calido nativo memoriae prodidit. Quid vero Montanus Venerabilis medicus professor nostra tempestate clarissimus, de calore, calidoque; innato senserit, paucis subiunctis, & aere, non grauabor. Ait igitur ille in explanationibus libri Galeni ad Glauconem, & libri primi Aphorismorum, calorem innatum apud Aristotelem, & Galenum duobus modis sumi, vel pro nuda ipsa qualitate, vel pro substantia, huiusmodi qualitate praedita, quam dicit esse calidum corpus, mistum ex aere, & aqua, praeualentibus in mistione ex Galeni opinione: ut autem Plato sentit ex aere, & igne. Esse preterea duplēm huiusmodi calorem innatum, unum insitum singulis membris, aliūm vero influentem a corde: illum esse formam membrorum; hunc vero actum dare, & instrumentum esse: et si aliquando contrarium assertit, nempe influentem esse formam, insitum vero instrumentum: & propterea illud esse animam, vel commune anima instrumentum, & ideo vivere, morbos pati, augeri, nutriti, & febrem in eo, tanquam in ipso subiecto colligandam. Absurdum enim esse, si propria animantium instrumenta vivere dicamus, non autem quod commune instrumentum est. Scribit etiam aliquando calidum innatum non alia ratione differre a spiritu, quam ob maiorem, aut minorem preparationem. Habet & multi alia similia de calore nativo in alijs suis operibus, quae quidem commemorare superfluum esse duco: quoniam ex his fontibus illa emanant. Haec vero quam recte dicantur, paucis si placet excutimus. Primum enim ut antea diximus, nunquam reperire est apud Galenum, calorem innatum sumi aliquando pro qualitate, aliquando vero pro substantia: ex quo quidem errore factum est, ut ille questionem de calore puerorum, & iuuenium solvere non possit: dum distinctiones quasdam inducit a te C alienas, ut quilibet in commentario Aphor. decimiquinti animaduertere potest. Deinde non satis est dicere calidum innatum esse substantiam aereum, & aqueam, aut aereum, & igneum, aut aereum solum: sed simul docere illum oportebat, quam sit illa in nostro corpore substantia, an sanguis sit, vel spiritus, vel sanguis cum pituita, vel aliquid aliud: quod quum illius naturam intellexerimus, augere, ruerique possimus. At si calor innatus uniuersum corpus regit, necesse est illum in omni corporis substantia, & non solum in aerea, & aqua diffusum esse. Ad haec erat operae pretium docere, cur Galenus calidum innatum dicat nunc esse sanguinem, & semen, nunc sanguinem solum, nunc sanguinem & pituitam, aliquando spiritum. Nam ut haec plurimum inter se differunt, sic docendi ratio postulat, ut quid de hac re sentiendum sit explanet, qui alios docere proponit. Illud vero quis admitteret, innatum calorem esse aereum, & aqueam substantiam calore perfusam, & animam? erit ne anima corpus? & quo pacto distinguentur anima potentia ad divisionem istius caloris? nonne in hoc etiam sibi evidenter repugnat? quod velit calorem innatum animam esse, & animatum: nam si anima est, faciet utique D ut ea quibus ille insitus est, animata reddantur: ipse vero animatus esse nequit: nam animalia animata sunt & dicuntur, anima vero ipsa nequaquam ita dici potest: & quo modo calor, vel calidum innatum anima esse potest? si augetur, minuitur, & per hyemem intro fugit, per aestatem vero dissoluitur. Mirum enim vel potius ridiculum fuerit, dicere animam augeri, minui, & alias huiusmodi mutationes pati. Quod vero scribit ideo calorem vivere, & animatum esse, quod sit commune anima instrumentum, rationique non esse consonum, ut priuata corporis instrumenta animata sint, vita autem priuetur, quod commune est instrumentum, non habet parem rationem. nam manus, pes, & aliae huiusmodi partes, alio modo instrumenta dicuntur, quam innatus calor: illae enim partes sunt, & membra corporis, ex quibus illud immediate constituitur: calidum vero innatum, siue humor, siue spiritus, siue aerea substantia, aut aliud simile sit, materia, & elementum est corporis, quae ob calorem sibi adiunctum uniuersis partibus ministrat. Galenum scimus dicere natuum calidum augeri, & nutriti, sed hoc impropriè, & eo modo, quo dicimus sanguinem, & alios humores augeri & minui. non enim huiusmodi augmentum est necessario cum nutritione eius, quod augetur: quandoquidem tandem taxat quae vinunt, re uera nutriuntur, crescere autem, & minui, multa alia possunt. Postremo quis credere possit, calorem innatum febres, & morbos pati? si enim spiritus est, aut aerea, & aqua substantia, aut sanguis, erit utique elementum corporis, at clementorum non sunt morbi, sed eius quod ex illis componitur. Tantum ualebat Montanus facundia, & eloquentia, ut facile omnia iuventuti rudiori persuadere posset. Sed haec sufficient.

Quid